

Açıklayan ve Onaran Dil ܠܥܢܐ ܠܥܢܐ

Dil, yalnızca kelimeleri birbirine bağlayan bir iletişim aracı değildir. Dil aynı zamanda insanın kendisini, dünyayı ve ötekini anlama biçimidir. Bir toplumun dili, o toplumun hafızasını, düşünce dünyasını, değerlerini ve birbirleriyle kurduğu ilişkiyi taşır. Bu nedenle dilin toplumsal işlevi yalnızca **anlatmak** değil; aynı zamanda **göstermek, açıklamak, sorgulamak, yorumlamak, işaret etmek, ortaya çıkarmak ve onarmaktır**.

Bu bağlamda Süryanicede ܬܕܩܢܐ (bdāq) kökü üzerinde duran ܠܥܢܐ (mbadqānā) kavramı dikkat çekici bir anlam derinliğine sahiptir.

ܠܥܢܐ (mbadqānā), yalnızca “anlatan” veya “açıklayan” değildir. Aynı zamanda **araştıran, sorgulayan, yorumlayan, işaret eden, gizli olanı açığa çıkaran, belirginleştiren ve gerektiğinde kırılmış olanı onaran** bir özneyi ifade eder.

Bu nedenle ܠܥܢܐ ܠܥܢܐ (leṣana mbadqana) ifadesini yalnızca “anlatan dil” şeklinde sınırlamak, kavramın taşıdığı anlam zenginliğini daraltmak olur. Daha geniş anlamıyla bu ifade: “**Anlatan, açıklayan, araştıran, hakikate işaret eden, gizli olanı açığa çıkaran ve onaran dil**” şeklinde düşünülebilir.

Burada dil, pasif bir aktarım aracı olmaktan çıkar; **hakikati arayan ve hakikatin görünür hâle gelmesine aracılık eden bir güç** hâline gelir. Fakat ܬܕܩܢܐ (bdāq) kavramının belki de en dikkat çekici yönü, “**onarmak, tamir etmek**” anlamına açılmasıdır.

Çünkü insan ilişkilerinde ve toplum hayatında bazı şeyler yalnızca yanlış anlaşılmaz; zamanla **kırılır**. Güven kırılır, ilişkiler kırılır, hafıza kırılır, toplumsal bağlar zayıflar. Böyle bir durumda dil yalnızca olup biteni anlatan bir araç değildir. Doğru kullanıldığında dil, **kırılanı onaran bir köprüye** dönüşebilir.

İşte burada ܠܥܫܢܐ ܡܒܕܩܢܐ (lešana mbadqana) ifadesi toplumsal açıdan daha derin bir anlam kazanır.

Anlatır; çünkü hafızayı korur. Açıklar; çünkü yanlış anlamaları giderir. Sorgular; çünkü dogmatik kabulleri sarsar. Araştırır; çünkü hakikatin peşinden gider. İşaret eder; çünkü insana yön gösterir. Açığa çıkarır; çünkü örtülü olanı görünür kılar. İfade eder; çünkü insanın içinde kalan sözü dışarı taşır. Onarır; çünkü kopmuş bağların yeniden kurulmasına aracılık eder.

Bu açıdan bakıldığında dil, yalnızca “ne söylediğimiz” değildir; aynı zamanda “toplumda neyi görünür kıldığımız ve neyi yeniden inşa ettiğimizdir.”

Bir toplum kendi dilini kaybettiğinde yalnızca kelimelerini kaybetmez. Dünyayı yorumlama biçiminin bir bölümünü, geçmişle kurduğu bağın bir kısmını ve kendi içindeki bazı anlamları da kaybetme tehlikesiyle karşılaşır. Buna karşılık dili yaşatmak, yalnızca eski kelimeleri korumak değil; o kelimelerin taşıdığı **hafızayı, düşünceyi ve toplumsal bağları yeniden canlı hâle getirmektir.**

Bu nedenle ܠܥܫܢܐ ܡܒܕܩܢܐ (lešana mbadqana), Süryani kültürünün dil anlayışı açısından güçlü bir kavramsal çerçeve sunabilir:

Dil anlatır ama yalnızca anlatmakla kalmaz. Dil açıklar ama yalnızca açıklamakla kalmaz. Dil araştırır, sorgular ve yorumlar. Dil görünmeyeni görünür kılar. Dil saklı olanı açığa çıkarır. Dil insanın içindekini dile getirir. Ve en önemlisi, dil bazen kırılmış olanı yeniden onarır.

Belki de toplumsal hayat için asıl ihtiyaç duyduğumuz dil tam da budur: **İnsanı birbirinden uzaklaştıran değil, birbirini anlamaya yaklaştıran; hakikati örten değil, onu görünür kılan; yarayı**

derinleştiren değil, yarayı saran; kırılmayı çoğaltan değil, kırılanı onarmaya çalışan bir dil.

Bu anlamda **لُغَةُ الْحَقِّ** (leşana mbadqana), yalnızca “anlatan dil” değildir. **O, anlatırken açıklayan; açıklarken sorgulayan; sorgularken hakikati arayan; hakikati ortaya çıkarırken de insan ve toplum arasındaki kırılmış bağları onarmaya çalışan bir dildir.**

Ve belki de dilin toplumsal sorumluluğu tam burada başlar: **İnsanın sesini duyurmak, hakikatin üzerindeki örtüyü kaldırmak ve birbirinden uzaklaşmış gönüller arasında yeniden bir anlam köprüsü kurmak.**

Yusuf Beętař